

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

RESSURSANALYSE 2013

UTGIFTER OG BEMANNING I POLITI- OG LENSMANNSETATEN

RESSURSANALYSE 2013

UTGIFTER OG BEMANNING I POLITI- OG LENSMANNSETATEN

POD-publikasjon nr. 2014/07

INNHOLD

1	SAMMENDRAG	6
2	INNLEDNING	7
2.1	Formål	7
2.2	Innretning og avgrensning	7
2.3	Organisering av arbeidet	7
3	OVERORDNET UTVIKLING I UTGIFTER	8
3.1	Generelle nøkkeltall	8
3.1.1	Regnskapsførte utgifter	8
3.1.2	Driftsutgifter	8
3.2	Overordnet fordeling av driftsutgifter	8
3.2.1	Fordeling av politi- og lensmannsetatens driftsutgifter	8
3.2.2	Fordeling av driftsutgifter i politidistriktene	10
3.2.3	Fordeling av driftsutgifter i særorganene	10
3.2.4	Utgifter til stillinger og lokalleie	12
4	STILLINGSUTGIFTER	13
4.1	Stillingsutgifter	13
4.2	Lønnsutgifter	14
4.3	Bruk av overtid i politiet	14
5	BEMANNING OG DEKNINGSGRAD	16
5.1	Historisk bemanning	16
5.2	Historisk dekningsgrad	19
5.3	Fremskriving av bemanning og dekningsgrad	20
5.4	Fremskriving av kostnader knyttet til politioppbemanningen	22

6	ANDRE DRIFTSUTGIFTER	24
6.1	Lokalleie	24
6.1.1	Utgifter til lokalleie i politidistriktene	24
6.1.2	Utgifter til lokalleie i særorganene	24
6.2	Ekstern støtte og bistand	26
6.3	Maskiner, inventar og utstyr	28
6.3.1	Innkjøp av maskiner, inventar og utstyr	28
6.3.2	Vedlikehold og drift av maskiner	28
7	REFERANSER	29
8	VEDLEGG	29
8.1	Datakilder og databearbeiding	29
8.2	Feilkilder	30

1 SAMMENDRAG

Politi- og lensmannsetaten har fått en betydelig ressursøkning de seneste årene, og driftsutgiftene økte betydelig også i 2013. Driftsutgiftene i politi- og lensmannsetaten har økt fra 9,1 mrd. kroner i 2004 til 13,2 mrd. kroner i 2013, målt i faste priser.

Stillingsutgifter

De nominelle lønnsutgiftene økte med 8,9 prosent fra 2012 til 2013. Andelen av driftsutgiftene som brukes på stillinger i etaten har ligget stabilt på i underkant av 70 prosent de seneste årene. Andelen er langt høyere i politidistriktene enn i særorganene. I 2013 ble det utbetalt 582 mill. kroner i forbindelse med overtidarbeid i politi- og lensmannsetaten. Utgiftene til overtid per politiårsverk i distriktene, målt i faste priser, var om lag uendret fra 2012 til 2013, og i flere politidistrikt gikk overtidsbruken ned. Dette skyldes blant annet bedre tjenestepanlegging i politidistriktene. Utgifter til overtid per årsverk i Politiets utlendingsenhet steg kraftig i samme periode.

Bemanning

I 2013 var det 14 170 årsverk i politi- og lensmannsetaten, fordelt på 8 333 politiårsverk, 723 juristårsverk og 5 115 sivile årsverk. Antallet politiårsverk i politidistriktene steg med 285 fra 2012 til 2013. Etaten lyktes med å utnytte tildelte rammer til å ansette nye politiårsverk i politidistriktene. Dekningsgraden økte svakt både i 2012 og 2013.

Fremtidig dekningsgrad og kostnader ved oppbemanning

Politiet vil nå målet om 2,0 politiansatt per 1 000

innbyggere i 2020, gitt at dagens nivå på studentopptak på Politihøgskolen videreføres. Lønnsutgiftene, inklusive stillingsrelaterte kostnader for en politibetjent med kort ansiennitet, kan anslås til om lag 685 000 kroner. De stillingsrelaterte kostnadene omfatter kostnader til utstyr, biler, reiser og kurs. Den isolerte kostnaden av bemanningsøkningen kan anslås til i overkant av 200 mill. kroner i 2014 og økende til 1,7 mrd. kroner i 2020, målt i faste priser. Kostnader knyttet til eiendom, bygg og anlegg er da ikke inkludert.

Leie av eiendom, bygg og anlegg

Utgiftene til lokalleie som over flere år har utgjort 10 prosent av de totale driftsutgiftene, falt til 9 prosent i 2013. I 2013 ble det brukt 1,2 mrd. kroner på lokalleie i etaten. Det er betydelig forskjell mellom politidistrikter i leieutgifter per ansatt i etaten – fra i underkant av 60 000 kroner per årsverk til om lag 120 000 kroner per årsverk.

Ekstern støtte og bistand

Utgiftene til ekstern støtte og bistand økte kraftig fra 2012 til 2013. Politiets data- og materielltjeneste, Politidirektoratet og Politihøgskolen sto for over halvparten av disse utgiftene i etaten. Politidirektoratet gjennomfører for tiden store utviklingsprogrammer som innebærer betydelig konsulentbruk. I politidistrikter utgjorde utgifter til lege- og tolketjenester over halvparten av utgiftene innenfor denne utgiftsgruppen.

2 INNLEDNING

2.1 Formål

Formålet med ressursanalysen er å bidra til mer kunnskapsbasert og målrettet styring av ressursene i politi- og lensmannsetaten. En forutsetning for målrettet styring av ressursbruken er kunnskap om hvordan tildelte ressurser benyttes. Ressursanalysen gir kunnskap om hvordan bevilgningene til etaten er blitt anvendt over tid.

Rapporten skal også gjøre informasjon om ressursbruken i politi- og lensmannsetaten mer tilgjengelig. Åpenhet om nøkkeltall kan gi et bedre grunnlag for å kunne sammenligne distrikters og særorganers ressursbruk.

Ressursanalysen for 2013 viser den overordnede utviklingen fra 2004 til 2013, og går nærmere inn på utviklingen for enkeltområder som bemanning, konsulentutgifter, lokaleleie og utgifter til maskiner, inventar og utstyr. Dyptgående analyser av ressursdisponeringen i det enkelte politidistrikt og særorgan er ikke innenfor rammen av denne rapporten. Rapporten vil gi grunnlag for ytterligere analysearbeid. Politidirektoratet vil i kommende analyser, blant annet i form av produktivitets- og resultatanalyser, se nærmere på hvilke resultater som ressursbruken genererer.

Hovedmålgruppene for rapporten er beslutningstakere i politi- og lensmannsetaten og Justis- og beredskapsdepartementet. Politiets innsats og resultater er omfattet med stor interesse i samfunnet. En målgruppe for arbeidet er derfor også samfunnsaktører generelt.

2.2 Innretning og avgrensning

Rapporten dekker perioden 2004 til 2013. Følgende budsjett- og regnskapskapitler omfattes av analysen:

- 440 Politi- og lensmannsetaten (Politidirektoratet og særorganer, unntatt Politihøgskolen og Grensekommisæreren, og politidistrikter unntatt Oslo)
- 441 Oslo politidistrikt
- 442 Politihøgskolen
- 448 Grensekommisæreren

Alle politidistrikter og særorganer er inkludert i analysen. I rapporten er Namsfogden i Oslo skilt ut som egen enhet, fordi den er direkte underlagt Politidirektoratet, mens de øvrige namsfogdene er inkludert i de respektive politidistriktene¹. Politiets sikkerhetstjeneste er ikke inkludert i analysen. Justis- og beredskapsdepartementets egne bevilgninger og Sysselmannen på Svalbard er heller ikke inkludert i analysen. Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo inkluderer i tallene for særorganer når datamaterialet splittes opp i særorganer og politidistrikter.²

Antallet politidistrikter har vært uforandret i undersøkelsesperioden. Politiets utlendingsenhet ble opprettet i 2004 og er således med i hele undersøkelsesperioden. Fra 1. januar 2006 fikk politi- og lensmannsetaten ansvaret for å ivareta den sivile rettspleien på grunnplanet. Senere er det blitt etablert barnehus i enkelte politidistrikt. Nasjonalt ID-senter (NID) ble etablert i 2010. NID fikk egen hovedbok fra regnskapsåret 2012, før dette ble deres utgifter ført sammen med Politiets utlendingsenhet. Fra 2013 er det blitt etablert et felles attestkontor i Østfinnmark politidistrikt. Utover dette har det ikke vært store organisatoriske endringer i undersøkelsesperioden.

Politiets data- og materielltjeneste er delt i to tjenesteleverandører – *Politiets IKT-tjenester* og *Politiets fellestjenester* – fra mars 2014. Delingen har derfor ikke hatt følger for denne rapporten.

I rapporten ses det på utgiftssiden i politi- og lensmannsetaten. Inntektssiden behandles ikke, da gebyrinntekter og bøter som politiet regnskapsfører overføres til statskassen.

2.3 Organisering av arbeidet

Arbeidet med rapporten har pågått fra januar til mars 2014. Espen Frøyland, Pål Bergset Ulvedal, Cathrine Stensbak Haug og Cristin Bråthen har utført arbeidet. Hans Bakke, Tore Lorentzen, Victor Valaker og Ståle Versland, alle fra Politidirektoratet, og Siri Carlsen Græsli fra Asker og Bærum politidistrikt og John Rune Lunder fra Østfold politidistrikt har gitt gode innspill underveis i arbeidet.

1 Namsfogden i Bergen er inkludert i tallene for Hordaland politidistrikt, Namsfogden i Stavanger er inkludert i tallene for Rogaland politidistrikt og Namsfogden i Trondheim er inkludert i tallene for Sør-Trøndelag politidistrikt.

2 I neste ressursanalyse vil det bli vurdert å skille ut Politidirektoratet som en egen kategori.

3 OVERORDNET UTVIKLING I UTGIFTER

3.1 Generelle nøkkeltall

3.1.1 Regnskapsførte utgifter

I 2013 var de totale regnskapsførte utgiftene i politi- og lensmannsetaten 13,5 mrd. kroner, en økning på 73 prosent siden 2004, se figur 3.1. Som det fremgår av figuren er det en liten andel av de samlede utgiftene som ikke er definert som driftsutgifter. Spesielle driftsutgifter er utgifter knyttet til asylsaker og andre utlendingssaker. Føringene på denne posten tilhører nesten utelukkende Politiets utlendingsenhet. Det er driftsutgifter som brukes videre i analysen.

3.1.2 Driftsutgifter

Realvekst

Driftsutgifter målt i faste priser fortsatte å øke i 2013. Den reelle veksten var 4,6 prosent fra 2012 til 2013. Målt i 2013-kroner har driftsutgiftene i politi- og lensmannsetaten økt fra 9,1 mrd. kroner i 2004 til 13,2 mrd. kroner i 2013, tilsvarende en økning på 45 prosent, se tabell 3.1 og figur 3.2.³ For politidistriktene har realveksten i driftsutgiftene vært 37 prosent, mens den har vært 80 prosent for særorganene i denne perioden.

Denne utviklingen innebærer at særorganenes andel av de totale driftsutgiftene i etaten har økt fra 19 prosent i 2004 til 24 prosent i 2013. Dersom de spesielle driftsutgiftene også medregnes, og som i all hovedsak er ført på Politiets utlendingsenhet, vil dette forsterke utviklingen med at særorganene har økt sin andel av utgiftene.

3.2 Overordnet fordeling av driftsutgifter

3.2.1 Fordeling av politi- og lensmannsetatens driftsutgifter

Figur 3.3 viser fordelingen av utgiftene i etaten på 10 utgiftsgrupper i 2013.⁴ I overkant av 2/3-deler av utgiftene ble brukt til stillinger og 9 prosent til lokalleie. Den tredje største utgiftsgruppen er innkjøp av maskiner, inventar og utstyr, som sto for 5 prosent av utgiftene.

Tabell 3.1 viser en oversikt over fordelingen i driftsutgifter i etaten fra 2004 til 2013, målt i faste priser. Målt i kroner er det utgiftene til stillinger som har økt mest fra 2004 til 2013, deretter følger utgiftene til maskiner, inventar og utstyr. Målt i faste priser falt utgiftene til lokalleie i etaten fra 2012 til 2013.

3 I rapporten brukes gjennomgående konsumprisindeksen fra Statistisk sentralbyrå for å beregne den reelle utviklingen i utgiftene.

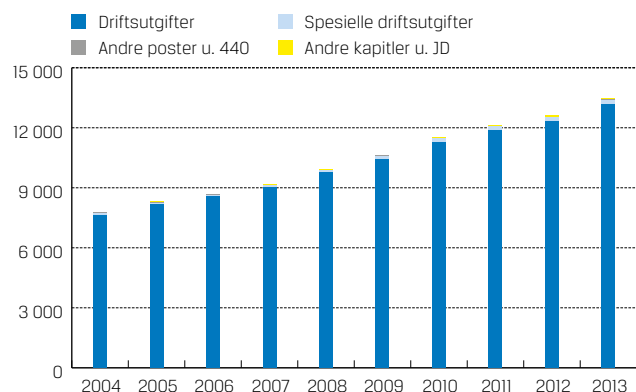
4 Utgiftene i Politi- og lensmannsetaten er gruppert i 10 utgiftsgrupper ut fra kontoplanen for etaten, se vedlegg 8.1.

Tabell 3.1 Driftsutgifter i politi- og lensmannsetaten 2004–2013. Tall i mill. kroner. Faste 2013-kroner

	2004	2008	2012	2013	Endring 2004–2013 i mill. kroner	Endring 2012–2013 i %	Endring 2004–2013 i %
Stillinger	6 111	7 106	8 625	9 002	2 891	4,4 %	47 %
Bygningers drift, lokalleie	999	1 104	1 258	1 202	203	-4,5 %	20 %
Maskiner, inventar og utstyr	316	485	523	618	303	18,2 %	96 %
Kontortjenester	376	349	431	470	94	9,1 %	25 %
Reiser og kurs	354	355	386	407	53	5,4 %	15 %
Ekstern støtte og bistand	306	449	489	578	272	18,3 %	89 %
Forbruksmateriell	147	282	273	299	152	9,6 %	103 %
Diverse drift	50	85	103	94	44	-9,3 %	89 %
Vedlikehold og drift maskiner	354	395	424	416	62	-2,0 %	17 %
Vedlikehold og drift bygg og anlegg	45	56	83	83	38	-0,2 %	85 %
Driftsutgifter	9 057	10 665	12 595	13 168	4 111	4,6 %	45 %

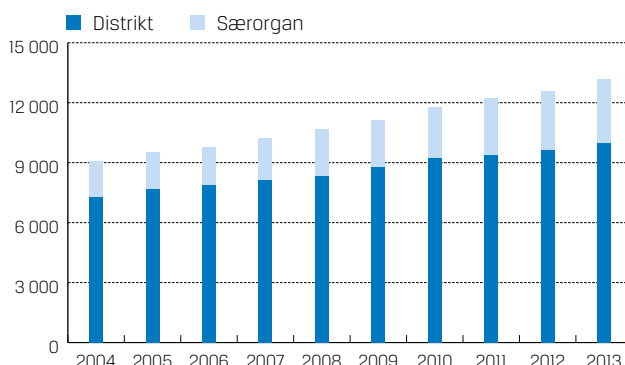
Figur 3.1 Regnskapsførte utgifter i politi- og lensmannsetaten. Nominelle tall. Tall i mill. kroner

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Andre kapitler u. JD	39	25	48	49	50	43	51	48	83	64
Andre poster u. 440	29	46	22	16	21	26	22	21	23	15
Spesielle driftsutgifter	91	80	69	73	71	147	184	176	192	223
Driftsutgifter	7647	8170	8563	9040	9783	10438	11279	11883	12332	13168

Kilde: Politidirektoratet

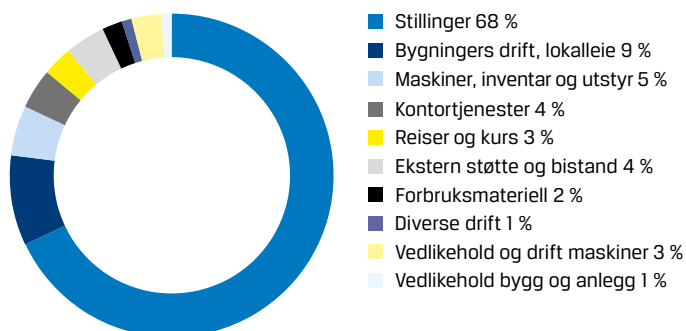
Figur 3.2 Driftsutgifter i politidistrikter og særorgan*. Tall i mill. kroner. Faste 2013-kroner

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Særorgan	1762	1864	1903	2102	2338	2341	2527	2848	2941	3170
Distrikt	7296	7662	7860	8128	8328	8803	9225	9381	9654	9998

* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan
Kilde: Politidirektoratet

Figur 3.3 Driftsutgifter i politi- og lensmannsetaten fordelt på utgiftsgrupper. 2013

- Stillinger 68 %
- Bygningers drift, lokalleie 9 %
- Maskiner, inventar og utstyr 5 %
- Kontortjenester 4 %
- Reiser og kurs 3 %
- Ekstern støtte og bistand 4 %
- Forbruksmateriell 2 %
- Diverse drift 1 %
- Vedlikehold og drift maskiner 3 %
- Vedlikehold bygg og anlegg 1 %

Kilde: Politidirektoratet

3.2.2 Fordeling av driftsutgifter i politidistriktene

Figur 3.4 viser hvordan driftsutgiftene i politidistriktene fordelte seg på ulike utgiftsgrupper i 2013. Figuren viser at 76 prosent av driftsutgiftene i 2013 gikk til stillinger, noe som er 8 prosentpoeng høyere enn for etaten samlet. Denne andelen har vært stabil de seneste årene. Om lag 9 prosent av driftsutgiftene i politidistriktene gikk til lokal-leie i 2013.

Tabell 3.2 gir en oversikt over utviklingen i ulike typer driftsutgifter i politidistriktene fra 2004 til 2013, målt i faste priser. Målt i kroner er det økningen i utgifter til stillinger som har gitt det største bidraget til økte utgifter i politidistriktene.

3.2.3 Fordeling av driftsutgifter i særorganene

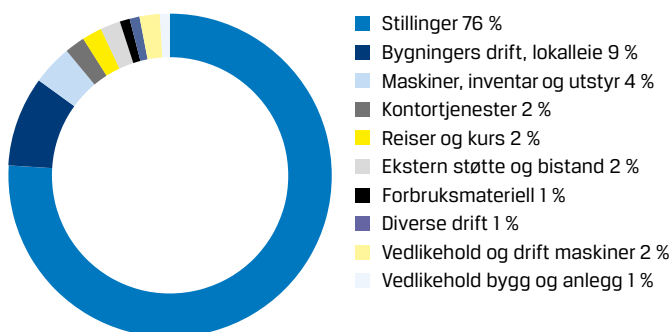
Figur 3.5 viser hvordan driftsutgiftene i særorganene fordelte seg på ulike utgiftsgrupper i 2013. 44 prosent av driftsutgiftene gikk til stillinger i 2013. Denne andelen har vært svært stabil de seneste årene. Den nest største utgiftsposten i særorganene var utgifter til ekstern støtte og bistand med en andel på 12 prosent.⁵ Figuren viser at fordelingen mellom de ulike utgiftsgruppene er forskjellig i særorganene sammenlignet med i politidistriktene, jf. figur 3.4.

⁵ Se kapittel 6 for en nærmere gjennomgang av utgiftene til ekstern støtte og bistand.

Tabell 3.3 viser at særorganene samlet sett har hatt en langt høyere prosentvis økning i driftsutgifter i perioden 2004–2013 enn politidistriktene, jf. tabell 3.2. Det er særlig økte stillingsutgifter som har drevet frem økte utgifter i særorganene. Stillingsutgiftene er fordoblet i denne tiårsperioden. Utgiftene til ekstern støtte og bistand var den driftsutgiften som hadde den nest høyeste økningen i perioden, målt i faste kroner.

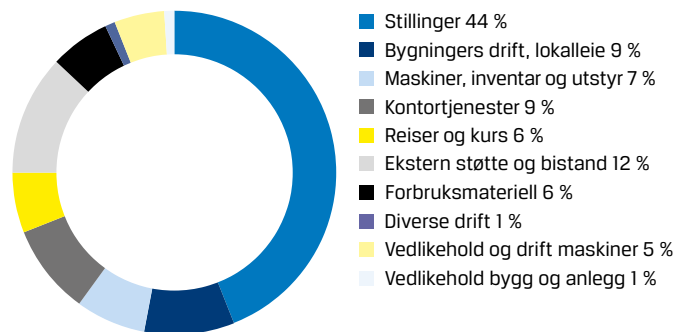
Økningen i driftsutgiftene i særorganene skyldes i betydelig grad økt oppgavetilfang. Politihøgskolen har nesten tredoblet opptaket av studenter i løpet av perioden. Kripas – som nasjonalt organ for bekjempelse av alvorlig kriminalitet – har fått ansvar for en rekke nye områder, eksempelvis innenfor teknologi og bekjemping av seksuelle overgrep. Politiets utlendingsenhet, som ble opprettet i 2004, har økt aktiviteten betydelig og foretok langt flere uttransporteringer i slutten av perioden enn i 2004. Utgiftene knyttet til Politiets data- og materieltjeneste har også økt betydelig, særlig på grunn av at behovene for og kravene til IT-løsninger har økt. Det er både investert i nye løsninger, men også økt innsatsen for å drifte og vedlikeholde eksisterende løsninger. Politidirektoratet har også økt antall ansatte i perioden.

Figur 3.4 Fordeling av politidistriktenes driftsutgifter. I prosent. 2013

Kilde: Politidirektoratet

Figur 3.5 Fordeling av særorganenes* driftsutgifter. I prosent. 2013

* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan
Kilde: Politidirektoratet

Tabell 3.2 Driftsutgifter i politidistriktene 2004–2013. Tall i mill. kroner. Faste 2013-kroner

	2004	2008	2012	2013	Endring 2004–2013 i mill. kroner	Endring 2012–2013 i %	Endring 2004–2013 i %
Stillinger	5 451	6 197	7 318	7 599	2 148	3,8 %	39 %
Bygningers drift, lokalleie	786	874	964	913	126	-5,4 %	16 %
Maskiner, inventar og utstyr	196	280	325	386	190	18,9 %	97 %
Kontortjenester	190	187	170	175	-14	3,3 %	-8 %
Reiser og kurs	162	191	219	229	67	4,5 %	42 %
Ekstern støtte og bistand	155	176	175	193	38	9,9 %	24 %
Forbruksmaterieill	84	116	117	115	31	-1,7 %	37 %
Diverse drift	37	48	71	73	36	2,7 %	96 %
Vedlikehold og drift maskiner	212	222	235	252	41	7,4 %	19 %
Vedlikehold bygg og anlegg	23	37	60	62	39	4,5 %	170 %
Driftsutgifter	7 296	8 328	9 654	9 998	2 702	3,6 %	37 %

Kilde: Politidirektoratet

Tabell 3.3 Driftsutgifter i særorganene* 2004–2013. Tall i mill. kroner. Faste 2013-kroner

	2004	2008	2012	2013	Endring 2004–2013 i mill. kroner	Endring 2012–2013 i %	Endring 2004–2013 i %
Stillinger	660	909	1 307	1 403	743	7,4 %	113 %
Bygningers drift, lokalleie	213	230	293	289	76	-1,5 %	36 %
Maskiner, inventar og utstyr – innkjøp	120	205	198	232	112	16,9 %	94 %
Kontortjenester	186	162	261	294	108	12,8 %	58 %
Reiser og kurs	192	164	167	178	-15	6,5 %	-8 %
Ekstern støtte og bistand	152	273	313	385	234	22,9 %	154 %
Forbruksmaterieill	63	165	156	184	121	18,1 %	193 %
Diverse drift	12	37	32	21	8	-35,6 %	67 %
Vedlikehold og drift maskiner	142	173	189	163	21	-13,6 %	15 %
Vedlikehold bygg og anlegg	22	19	23	21	-1	-12,3 %	-5 %
Sum driftsutgifter	1 762	2 338	2 941	3 170	1 408	7,8 %	80 %

* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan

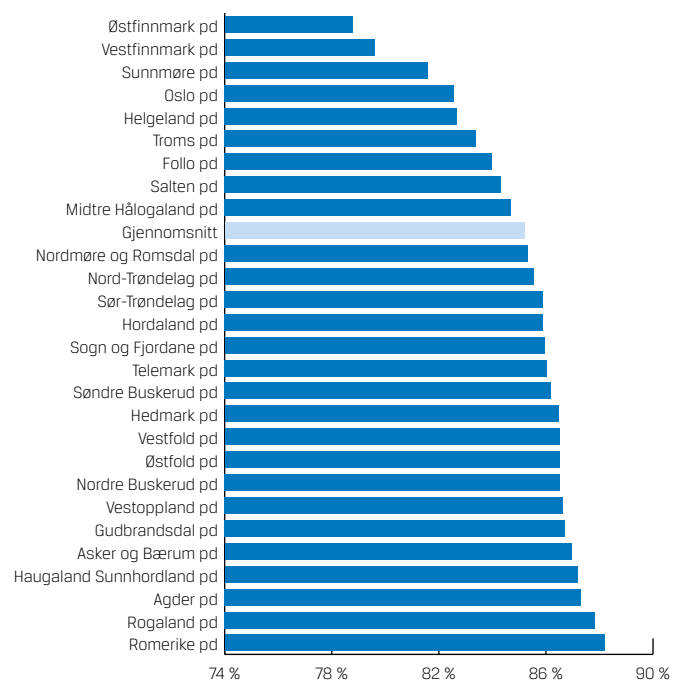
Kilde: Politidirektoratet

3.2.4 Utgifter til stillinger og lokalleie

Utgifter til stillinger og lokalleie utgjør en stor andel av driftsutgiftene i politidistriktene. På kort sikt er disse utgiftene relativt bundne, men på lengre sikt er det et større handlingsrom for å påvirke disse utgiftene. En kommende strukturreform – med forventninger om færre lokale enheter – vil isolert sett kunne bidra til en nedgang i utgiftene til lokalleie.

I gjennomsnitt brukte politidistriktene om lag 85 prosent av utgiftene til disse to utgiftsgruppene i 2013, se figur 3.6. Det var en nedgang på 1 prosentpoeng fra 2012. Det er spredning mellom politidistriktene i hvor stor andel som brukes på stillinger og lokalleie. Dette tilsier at politidistriktene har ulike muligheter til å finansiere andre utgifter når stillingsutgifter og utgifter til lokalleie er betalt. Romerike politidistrikt brukte om lag 88 prosent, mens Østfinnmark politidistrikt brukte 79 prosent i 2013. Romerike politidistrikt er blitt tilført betydelig flere stillinger de seneste årene, noe som trekker opp andelen i dette distriktet. Vestfinnmark og Østfinnmark politidistrikter har særskilte kjennetegn knyttet til store geografiske avstander, som genererer en del andre utgifter enn lønn og lokalleie. Det at disse politidistriktene ikke betaler arbeidsgiveravgift trekker også isolert sett ned andelen.

Figur 3.6 Utgifter til stillinger og lokalleie i prosent av totale driftsutgifter. I prosent. 2013

Kilde: Politidirektoratet

4 STILLINGSUTGIFTER

4.1 Stillingsutgifter

Stillingsutgifter er, som vist i kapittel 3, den klart største utgiftsgruppen i politi- og lensmannsetaten. Denne utgiftsgruppen inkluderer lønn og godtgjørelser til alle ansatte (inklusive vikarer, ekstrahjelpere, praktikanter/lærlinger og rengjøringspersonell). I tillegg inkluderer utgiftsgruppen refunderbare lønnsutgifter, samt trygder, pensjoner, arbeidsgiveravgift og diverse lønnsutgifter.

Figur 4.1 viser utviklingen i stillingsutgifter i politidistrikter og særorgan. Fra 2012 til 2013 var den nominelle veksten i stillingsutgifter i distriktene 6,0 prosent, mens den var 9,7 prosent i særorganene.

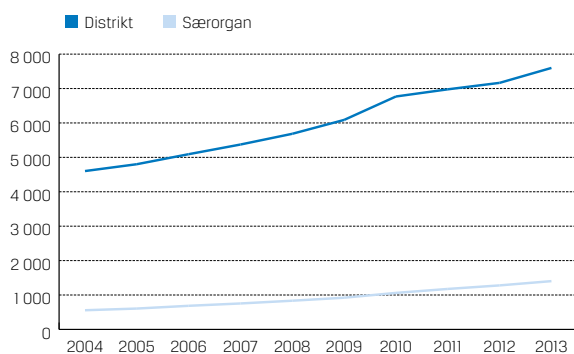
I 2013 varierte andelen av driftsutgiftene som gikk til stillingsutgifter i politidistriktene mellom 68 og 80 prosent, se figur 4.2. Disse forskjellene kan forklares med blant annet:

- Ulike bemanningsnivåer mellom politidistriktene. Noen politidistrikt har relativt mange politiansatte sammenlignet med andre (se drøfting av dekningsgrad i kap. 5). Det er også relativt store forskjeller mellom politidistriktene når det gjelder arbeidskraft brukt på administrative oppgaver.⁶
- Distrikter med store geografiske avstander har større utgifter til reise og kjøretøy.
- Distrikter i sentrale strøk har erfaringsmessig høyere leiepriser.

Forskjellene vil også avspeile ulike prioriteringer med hensyn på utgifter til materiell, kjøretøy og lokale.

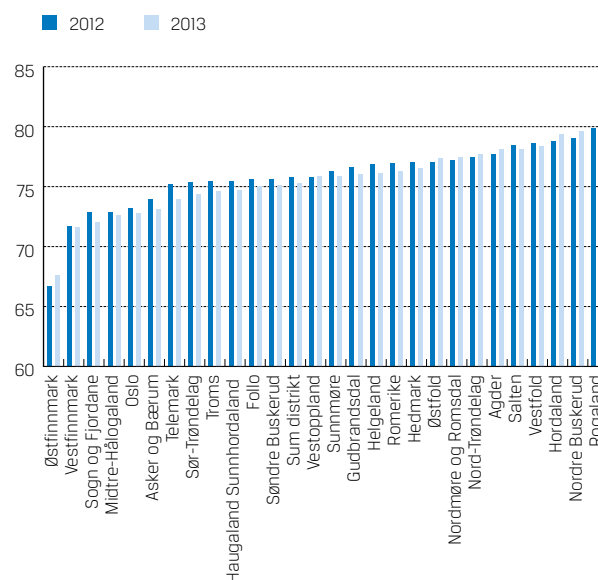
6 Se POD (2013) for en gjennomgang av ressursbruk til administrative oppgaver.

Figur 4.1 Stillingsutgifter i distrikter og særorgan*. Nominelle tall. Tall i mill. kroner

* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan
Kilde: Politidirektoratet

Figur 4.2 Stillingsutgiftenes andel av driftsutgiftene i politidistrikter. Prosent

Kilde: Politidirektoratet

4.2 Lønnsutgifter

For å se nærmere på hvordan utgiftene til stillinger har utviklet seg, er det foretatt et uttrekk over alle utbetalte lønninger i etaten i regnskapsårene 2012 og 2013. Regnskapsdataene for stillingsutgiftene i kapittel 4.1, inneholder i tillegg til lønnsutbetalingene også arbeidsgiveravgift. Disse regnskapstallene vil derfor være høyere enn lønnsutgiftene som drøftes i dette delkapittelet.

Figur 4.3 viser samlede nominelle lønnsutgifter for de tre stillingsgruppene politi, jurister og sivile i 2012 og 2013, og tilsvarende per årsverk i samme periode. Figuren viser at de samlede nominelle lønnsutgiftene økte med 8,9 prosent i perioden. For politiansatte økte lønnsutgiftene med 9,9 prosent, mens de sank med 7,1 prosent for jurister.⁷

4.3 Bruk av overtid i politiet

I 2013 ble det utbetalt 582 mill. kroner i forbindelse med overtidsarbeid i politi- og lensmannsetaten.⁸ Fordelt på

14 170 årsverk blir dette om lag 41 100 kroner per årsverk. Til sammenligning ble det i 2012 utbetalt om lag 38 700 kroner i overtidsbetaling per årsverk.

Som vist i figur 4.4 var det en svak økning i nivået for utbetalt overtidsbetaling per politiårsverk i politidistriktene fra 2012 til 2013. I gjennomsnitt økte overtidsbetaling per politiårsverk i politidistriktene fra 55 200 kroner i 2012 til 56 600 kroner i 2013. Korrigert for inflasjon, var overtidsutgiftene per årsverk tilnærmet uendret. Flere politidistrikt har hatt en nedgang. Oslo politidistrikt reduserte sine overtidsutbetalinger per politiårsverk fra 70 300 kroner i 2012 til 63 900 kroner i 2013.

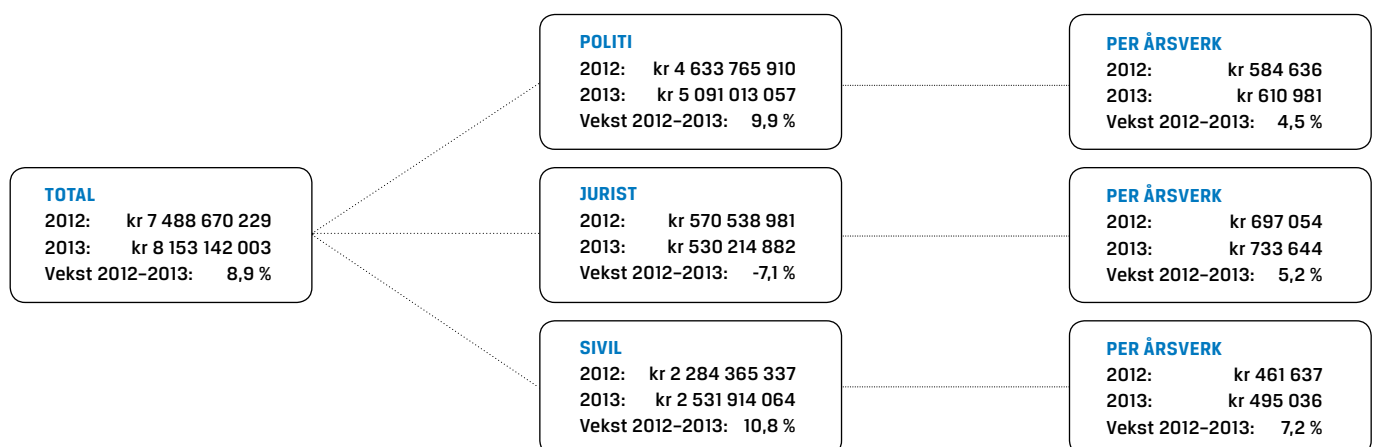
Denne utviklingen i overtidsutbetalingene har blant annet sammenheng med en bevisst tjenestepanlegging i politidistriktene. Bruken av unntak for retten på 11 og 8 timers fri i Arbeidstidsbestemmelse (ATB)-avtalen har blitt redusert fra 2012 til 2013. Politidirektoratet hadde i 2013 tett oppfølging av ansvarlige for tjenestelisteplanlegging i politidistriktene og gjennomførte kurs i ATB-avtalen.⁹ Det er

7 Nedgangen blant jurister skyldes i hovedsak det er gjort en endring i måten Politidirektoratet definerer stillingsgruppene på, se drøfting i kapittel 5.1. Tallet for lønnsvekst per årsverk for jurister er imidlertid riktig.

8 I dette inngår både overtidslønnartene, særkompensasjon for bruk av unntak fra hviletidsbestemmelsene og lørdags-/søndagstillegg når det jobbes utenom turnus.

9 Det er ikke sett på om nedgangen i overtid har gått utover politiets oppgaveproduksjon. En forbedret tjenestepanlegging vil imidlertid i mange tilfeller kunne bidra til at overtidsbruken går ned uten at det går utover produksjonen.

Figur 4.3 Lønnsutgifter for ulike stillingsgrupper. Nominelle tall

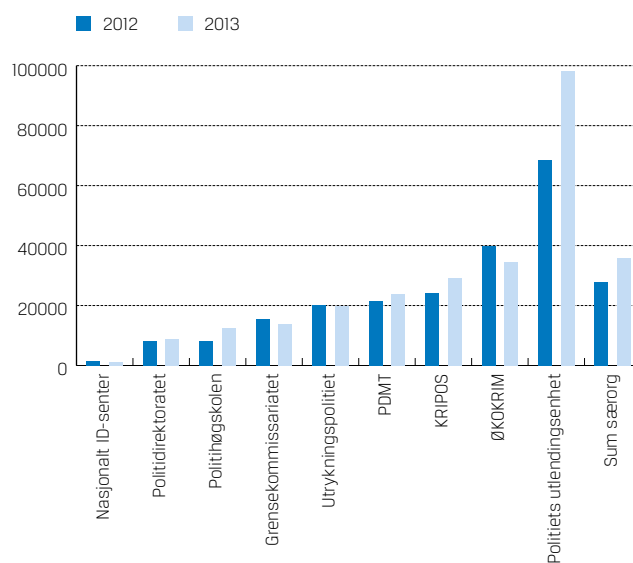

et resultatkrav for 2014 at bruk av unntaksbestemmelsene i arbeidstidsbestemmelsene reduseres med 10 prosent sammenlignet med nivået i 2013, se POD (2014A).

En del av overtidskostnadene i politiet er refunderbare utgifter. For eksempel vil politiet få refundert overtidsutgifter ved vakt hold på konserter og idrettsarrangementer.

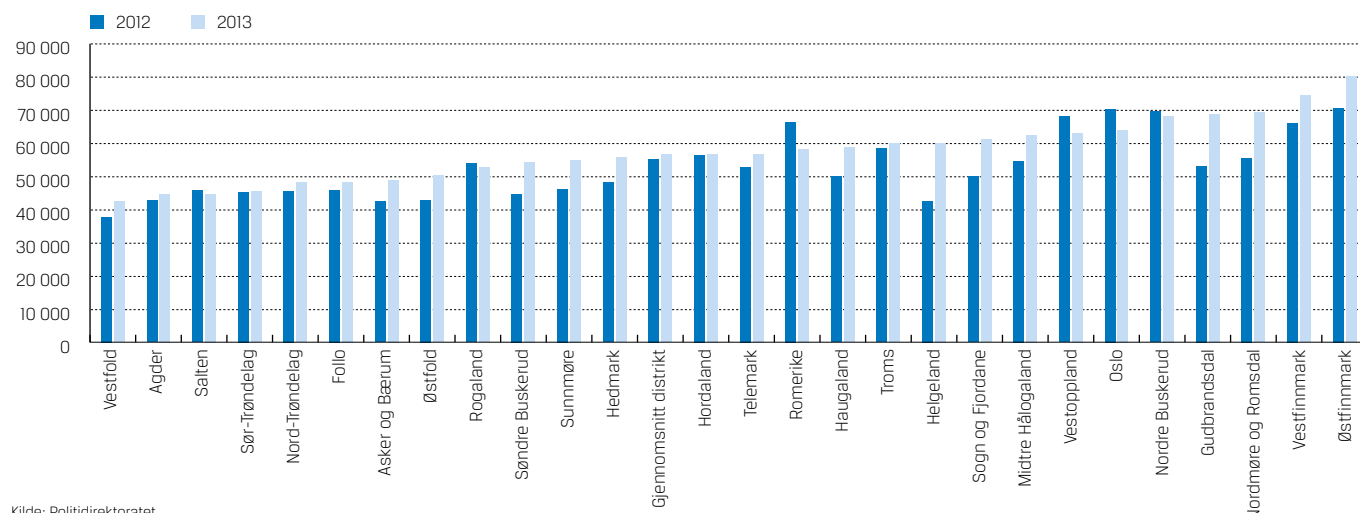
Overtidsutbetalinger per årsverk i særorganene har steget fra et gjennomsnitt på 27 800 kroner i 2012 til 35 700 kroner i 2013. Tallene for overtid i særorgan er for alle ansatte, og ikke bare politiansatte. Som vist i figur 4.5 er økningen spesielt stor for Politiets utlendingsenhet. Politiets utlendingsenhet gjennomførte 5 934 uttransporteringer av personer uten lovlig opphold i Norge. Av disse hadde 2 224 en straffereaksjon. Det tilsvarer en økning på 64 prosent av uttransporterte straffede sammenlignet med 2012. Uttransporteringer skjer ofte til land det er lang reisetid til, og en må derfor påregne en del overtid. Overtidsbeløpet per årsverk steg fra 69 000 kroner i 2012 til nesten 100 000 kroner i 2013. Politidirektoratets tilsyn med Politiets utlendingsenhet høsten 2013 avdekket at det synes å være forbedringspotensiale i tjenesteplanleggingen av uttransporteringer, se Politidirektoratet (2014B).

Figur 4.5 Overtid per årsverk i særorgan. Nominelle tall

Kilde: Politidirektoratet

Figur 4.4 Overtid per politiårsverk i distriktene. Nominelle tall

Kilde: Politidirektoratet

5 BEMANNING OG DEKNINGSGRAD

5.1 Historisk bemanning

Tabell 5.1 viser utviklingen i antall årsverk i politidistriktene og særorganene fordelt på tre stillingskategorier. I denne analysen er Politiets sikkerhetstjeneste ekskludert og tallene er beregnet som et gjennomsnitt av bemanningen ved slutten av hver måned, se vedlegg 8.1 for en nærmere forklaring.¹⁰

I 2013 ble det utført 14 170 årsverk i politi- og lensmannsetaten, fordelt på 8 333 politiårsverk (59 prosent), 723 jurister (5 prosent) og 5 115 sivile (36 prosent).

Det er et brudd i tallseriene mellom 2012 og 2013. I 2012 var alle politiinspektører definert som jurister. For 2013 er politiinspektører i politifaglige stillinger – etter instruks fra Justis- og beredskapsdepartementet – definert som kategorien politi. Politiinspektører uten politibakgrunn eller uten krav til påtalekompetanse er kategorisert som sivile. Denne endringen har isolert sett ført til en reduksjon i antall årsverk definert som jurister på 124 og en økning på 21 sivile årsverk og 103 politiårsverk for 2013-tallene i etaten.¹¹

Det totale antallet politiansatte i etaten økte med 407 årsverk fra 2012 til 2013, se tabell 5.1. Korrigeres det for bruddet i tidsserien, var den reelle økningen 304 årsverk. Antallet politiårsverk i distriktene var stabilt fra 2009 til 2011. Fra 2011 til 2012 var det en liten økning i antallet politiårsverk

i politidistriktene, og fra 2012 til 2013 var det en økning på 342 politiårsverk i politidistriktene. Korrigeres det for bruddet i tidsserien, var den reelle økningen 285 politiårsverk i politidistriktene. Etaten ble tildelt midler til 276 nye politistillinger i 2013 (målt som budsjettmessig årsvirkning). Etaten lyktes dermed med å utnytte denne rammen til å ansette nye i politistillinger i politidistriktene.

Særorganene har hatt en gradvis økning både i sivile årsverk og politiårsverk i perioden. Samlet sett er det særorganene som har hatt den største prosentvise veksten i antall årsverk, både det siste året og de siste fem årene. Her er det først og fremst Politiets utlendingsenhet, Politihøgskolen og Kripos som står for økningen. Disse er også blant de enhetene som har hatt størst økning i driftsutgifter, jf. kapittel 3. Politiets data- og materielltjeneste har også fått en betydelig økning i sivile årsverk. Dette har blant annet sammenheng med at eksterne konsulenter er erstattet med faste ansettelser.

Antallet juristårsverk falt med 96 årsverk fra 2012 til 2013, jf. tabell 5.1. Årsaken til reduksjonen i antallet juristårsverk er, som nevnt ovenfor, at politiinspektører telles annerledes. Korrigert for dette bruddet har det vært en reell økning i antall juristårsverk på 28 årsverk fra 2012 til 2013 i etaten.

¹⁰ Årsverkstallene Politidirektoratet rapporterer til Justis- og beredskapsdepartementet hvert tertial inkluderer Politiets sikkerhetstjeneste.

¹¹ Økningen på 103 politiårsverk er fordelt på 58 i politidistriktene og 45 i særorgan.

Tabell 5.1 Antall årsverk i politidistrikter og særorgan* fordelt på stillingskategorier.** Gjennomsnitt for året og endring i prosent

		2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009-2013	Prosentvis endring 2012-2013
Politistillinger	Distrikt	7355,0	7354,3	7344,3	7429,5	7771,2	5,7 %	4,6 %
	Særorgan	375,0	416,0	456,9	496,4	561,4	49,7 %	13,1 %
	Totalt	7729,9	7770,3	7801,2	7925,9	8332,5	7,8 %	5,1 %
Juriststillinger	Distrikt	664,0	681,2	676,6	687,6	648,6	-2,3 %	-5,7 %
	Særorgan	119,4	125,8	129,5	130,9	74,1	-38,0 %	-43,4 %
	Totalt	783,4	806,9	806,1	818,5	722,7	-7,7 %	-11,7 %
Sivile stillinger	Distrikt	3348,4	3620,6	3532,5	3528,5	3606,5	7,7 %	2,2 %
	Særorgan	1106,1	1259,8	1342,1	1419,9	1508,1	36,3 %	6,2 %
	Totalt	4454,4	4880,3	4874,6	4948,4	5114,6	14,8 %	3,4 %
Totalt	Distrikt	11367,4	11656,0	11553,4	11645,6	12026,4	5,8 %	3,3 %
	Særorgan	1600,4	1801,5	1928,5	2047,2	2143,5	33,9 %	4,7 %
	Totalt	12967,8	13457,5	13481,9	13692,8	14169,8	9,3 %	3,5 %

* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan

** Brudd i tidsserien mellom 2012 og 2013 for telling av politiinspektører, se forklaring i tekst ovenfor.

Kilde: Politidirektoratet

Tabell 5.2 Antall årsverk i politistillinger.* Gjennomsnitt for året

	2009	2010	2011	2012	2013	Prosentvis endring 2009–2013	Prosentvis endring 2012–2013
Oslo	1557,5	1543,8	1547,4	1608,2	1646,7	5,7 %	2,4 %
Østfold	341,7	348,9	347,5	347,7	355,1	3,9 %	2,1 %
Follo	187,3	184,7	180,2	181,7	201,3	7,5 %	10,8 %
Romerike	320,4	344,8	355,9	356,6	399,9	24,8 %	12,2 %
Hedmark	235,4	227,6	222,2	222,2	231,9	-1,5 %	4,4 %
Gudbrandsdal	95,9	95,8	98,1	99,4	104,6	9,1 %	5,3 %
Vestoppland	136,2	137,6	136,6	130,4	134,0	-1,6 %	2,7 %
Nordre Buskerud	113,2	112,9	118,8	124,3	132,4	16,9 %	6,5 %
Søndre Buskerud	255,4	259,6	267,3	262,2	281,4	10,2 %	7,3 %
Asker og Bærum	212,7	202,9	195,2	191,2	197,4	-7,2 %	3,3 %
Vestfold	301,5	298,8	296,8	289,4	303,0	0,5 %	4,7 %
Telemark	271,8	254,2	259,2	256,2	268,1	-1,3 %	4,6 %
Agder	425,1	420,4	413,7	403,2	415,8	-2,2 %	3,1 %
Rogaland	402,1	418,4	419,6	437,5	471,2	17,2 %	7,7 %
Haugaland Sunnhordland	154,7	155,2	154,6	159,0	171,4	10,8 %	7,8 %
Hordaland	589,4	588,3	570,4	579,0	615,3	4,4 %	6,3 %
Sogn og Fjordane	124,5	122,3	124,3	125,1	140,3	12,7 %	12,1 %
Sunnmøre	147,7	148,4	145,7	151,1	155,8	5,5 %	3,1 %
Nordmøre og Romsdal	148,3	147,6	147,2	147,0	149,6	0,9 %	1,8 %
Sør-Trøndelag	387,2	392,9	386,8	406,1	415,0	7,2 %	2,2 %
Nord-Trøndelag	198,3	197,5	181,9	184,2	188,5	-4,9 %	2,3 %
Helgeland	115,9	117,7	120,6	116,6	116,6	0,6 %	0,0 %
Salten	101,9	107,1	109,1	111,7	116,6	14,4 %	4,4 %
Midtre Hålogaland	171,0	173,1	180,8	172,6	176,2	3,0 %	2,1 %
Troms	182,9	184,2	190,7	185,6	188,6	3,1 %	1,6 %
Vestfinnmark	78,0	76,5	78,2	82,8	88,6	13,6 %	7,0 %
Østfinnmark	99,2	93,1	95,7	98,9	105,9	6,8 %	7,1 %
SUM DISTRIKT	7355,0	7354,3	7344,3	7429,5	7771,2	5,7 %	4,6 %
Grensekommisariatet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
NID	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
KRIPOS	161,5	171,6	180,3	184,8	197,9	22,5 %	7,1 %
Politi­høgskolen	64,7	77,8	92,7	103,9	113,2	74,8 %	8,9 %
Økokrim	35,3	36,1	35,5	33,2	31,9	-9,6 %	-3,8 %
Utrykningspolitiet	20,3	23,8	29,7	30,4	29,8	46,3 %	-2,1 %
PDMT	8,1	6,4	6,3	3,7	2,5	-69,3 %	-32,1 %
Politiets utlendingsenhet	83,9	99,3	111,4	138,8	156,9	86,9 %	13,0 %
Namsfogden i Oslo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Politidirektoratet	1,1	1,0	1,0	1,8	29,3	2607,7 %	1576,2 %
SUM SÆRORGAN	375,0	416,0	456,9	496,4	561,4	49,7 %	13,1 %
SUM	7729,9	7770,3	7801,2	7925,9	8332,5	7,8 %	5,1 %

* Brudd i tidsserien mellom 2012 og 2013 for telling av politiinspektører, se forklaring i tekst.
Kilde: Politidirektoratet

Det økte antallet politiårsverk i politidistriktene er ikke jevnt fordelt, se tabell 5.2. Fra 2012 til 2013 har Oslo politidistrikt økt antallet politiårsverk med 39, mens antallet politiårsverk i Helgeland er uendret. Forskjellen i utviklingen i politidistriktene skyldes blant annet at distriktene er blitt tildelt ulike rammer for å kunne ansette politistudenter.

5.2 Historisk dekningsgrad

Dekningsgraden for politibemanningen beregnes som forholdet mellom antall politiårsverk og antall innbyggere. Målsettingen om en politidekning på 2,0 per

1 000 innbyggere ble presentert i *Politiet mot 2020*, se Politidirektoratet (2008). Dette målet er et nasjonalt gjennomsnittsmål, og er ikke et mål for det enkelte politidistrikt.

Fra 2009 til 2013 har det blitt 250 000 flere innbyggere i Norge, tilsvarende en befolkningsvekst på 5 prosent.¹² For at dekningsgraden skal holdes stabil eller øke, må det kompenseres for befolkningsveksten. Veksten i politiårsverk var 7,8 prosent i samme periode, jf. tabell 5.1. Dekningsgraden for landet som helhet falt fra 1,60 i 2009 til 1,58 i 2012, og økte deretter til 1,64 i 2013, se tabell 5.3. Som det fremgår er det store forskjeller i utviklingen i dekningsgrad mellom politidistriktene.

¹² Befolkningsantallet er beregnet som et gjennomsnitt av antallet ved inngangen til og utgangen av gjeldende år.

Tabell 5.3 Antall årsverk politistillinger per 1 000 innbyggere

	2009	2010	2011	2012	2013	Endringer i % 2009-2013	Endringer i % 2012-2013
Oslo	2,68	2,60	2,55	2,60	2,62	-2,3 %	0,7 %
Østfold	1,51	1,53	1,50	1,48	1,50	-0,9 %	1,0 %
Follo	1,11	1,08	1,04	1,03	1,12	1,0 %	9,1 %
Romerike	1,32	1,39	1,41	1,39	1,53	15,5 %	10,1 %
Hedmark	1,24	1,19	1,16	1,15	1,20	-3,3 %	4,0 %
Gudbrandsdal	1,37	1,36	1,38	1,40	1,48	8,2 %	5,4 %
Vestoppland	1,26	1,26	1,25	1,19	1,22	-3,3 %	2,4 %
Nordre Buskerud	1,02	1,01	1,05	1,09	1,16	13,6 %	5,8 %
Søndre Buskerud	1,31	1,31	1,33	1,28	1,35	3,5 %	5,8 %
Asker og Bærum	1,29	1,22	1,15	1,11	1,12	-13,0 %	1,5 %
Vestfold	1,40	1,37	1,35	1,30	1,35	-3,4 %	3,8 %
Telemark	1,62	1,51	1,53	1,50	1,57	-3,3 %	4,2 %
Agder	1,54	1,51	1,47	1,41	1,44	-6,7 %	2,0 %
Rogaland	1,24	1,26	1,24	1,27	1,34	8,4 %	5,6 %
Haugaland Sunnhordland	1,09	1,09	1,07	1,08	1,15	5,2 %	6,3 %
Hordaland	1,35	1,33	1,27	1,27	1,33	-1,5 %	4,7 %
Sogn og Fjordane	1,16	1,14	1,15	1,15	1,29	10,7 %	11,8 %
Sunnmøre	1,09	1,08	1,05	1,07	1,09	0,0 %	1,9 %
Nordmøre og Romsdal	1,10	1,09	1,08	1,07	1,08	-1,7 %	1,2 %
Sør-Trøndelag	1,35	1,35	1,32	1,36	1,37	1,5 %	0,8 %
Nord-Trøndelag	2,42	2,39	2,18	2,19	2,22	-8,1 %	1,6 %
Helgeland	1,56	1,58	1,61	1,55	1,55	-1,0 %	-0,4 %
Salten	1,27	1,33	1,34	1,37	1,41	11,0 %	3,6 %
Midtre Hålogaland	1,48	1,50	1,56	1,48	1,50	1,5 %	1,5 %
Troms	1,52	1,52	1,56	1,50	1,51	-0,5 %	0,4 %
Vestfinnmark	1,83	1,77	1,80	1,88	2,00	9,3 %	6,0 %
Østfinnmark	3,31	3,10	3,18	3,27	3,48	5,1 %	6,3 %
SUM DISTRIKT	1,52	1,50	1,48	1,48	1,53	0,4 %	3,3 %
SUM INKL. SÆRORGAN	1,60	1,59	1,58	1,58	1,64	2,5 %	3,9 %

* Brudd i tidsserien mellom 2012 og 2013 for telling av politiinspektører, se forklaring i tekst.
Kilde: Politidirektoratet og Statistisk sentralbyrå

I statsbudsjettet for 2013 (Prop. 1 S (2012–2013)) ble det bevilget midler til 350 nye stillinger for at politiet skulle kunne ansette 2013-avgangskullet fra Politihøgskolen, og denne bevilgningsøkningen ble gjentatt i statsbudsjettet for 2014 (Prop. 1 S (2013–2014)). Som vist i kapittel 5.3 muliggjør dette en ytterligere økning av dekningsgraden i 2014.

Politidekningen viser hvor mange ansatte det er i politistillinger i forhold til befolkningen, men den sier lite om hvor godt politiet ivaretar sine oppgaver. Mange oppgaver som tidligere ble løst av polititjenestemenn blir i dag løst av sivilt ansatte. Dette frigjør politiresurser som kan konsentrere seg om å løse politiets kjerneoppgaver. *Politikraften* kan defineres som politiets kapasitet til å ivareta sine oppgaver. Politikraften kan øke, både gjennom omfordeling av arbeidsoppgaver og ved endrede arbeidsprosesser og metoder, uten at politidekningen nødvendigvis endres. Politidekningen er dermed et upresist mål på politikraften, og i hvilken grad det ansvar og de oppgaver som er lagt til etaten ivaretas. Det understrekes samtidig at politidekningen er viktig i beredskapssammenheng og for å ivareta folks trygghet.

Det at alle ansatte i politiet er med på å løse politiets oppgaver og øke politikraften gjør det relevant å se på antall årsverk per 1 000 innbyggere uavhengig av stillingstype. I politidistriktene har dette tallet holdt seg rimelig stabilt siden 2009, mens det samlet sett har steget fra 2,69 i 2009 til 2,79 i 2013, se tabell 5.4. Dette skyldes en kraftigere vekst i antall årsverk i særorganene enn i politidistriktene.

5.3 Fremskriving av bemanning og dekningsgrad

I *Politiet mot 2020* ble det gjort fremskrivninger av dekningsgraden frem mot 2020. Det ble også presentert en oppdatert fremskriving i Ressursanalysen for 2012, se POD (2013). Nedenfor er fremskrivningene oppdatert med historiske tall for 2013, samt at det er gjort enkelte mindre endringer i forutsetningene.

Følgende forutsetninger ligger til grunn for fremskrivingen av dekningsgraden:

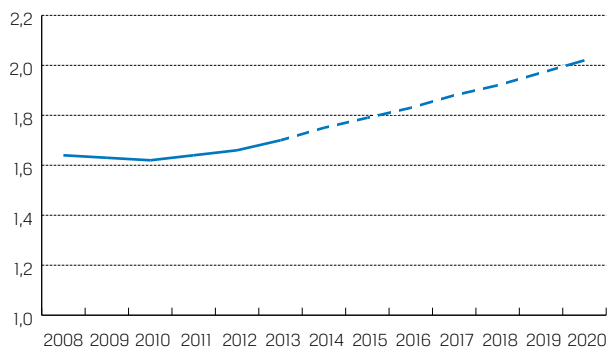
- Det er lagt inn middels befolkningsvekst.¹³
- Det er forutsatt et årlig opptak på 720 studenter ved Politihøgskolen i hele perioden (frem til 2017).
- Det forutsettes at 6 prosent av studentene enten slutter underveis eller aldri søker jobb i politiet, mens resten av de uteksaminerte fra Politihøgskolen tilsettes i etaten. Prosentatsen er skjønnsmessig satt ut fra erfaring fra tidligere år.
- Det er beregnet pensjonsavgang ut fra informasjon i personalsystemet. Det er lagt inn i beregningene at 50 prosent går av med pensjon innen det første kalenderåret de har mulighet til å gå av, 24 prosent innen det andre kalenderåret, 13 prosent innen det tredje og 13 prosent innen det fjerde. Disse vektene er basert på erfaringsmessig pensjonsavgang de senere årene.
- Det er lagt inn at 100 polititjenestemenn forlater etaten hvert år, av andre årsaker enn pensjonsavgang. Tallet er basert på en gjennomsnittsberegning av antallet som har forlatt etaten de senere år.

13 Statistisk sentralbyrå, tall per 15.6.2012.

Tabell 5.4 Totale antall årsverk i politidistriktene per 1 000 innbyggere

	2009	2010	2011	2012	2013	Endringer i % 2012-2013
Oslo	4,10	4,10	3,95	4,00	3,98	-0,5 %
Østfold	2,34	2,46	2,43	2,41	2,43	1,1 %
Follo	1,76	1,79	1,72	1,68	1,78	5,8 %
Romerike	2,22	2,40	2,38	2,32	2,48	6,8 %
Hedmark	2,00	2,02	1,96	1,96	1,98	0,8 %
Gudbrandsdal	1,98	2,02	2,06	2,08	2,15	3,6 %
Vestoppland	1,89	1,94	1,91	1,81	1,85	2,3 %
Nordre Buskerud	1,52	1,52	1,55	1,61	1,68	4,4 %
Søndre Buskerud	2,05	2,09	2,09	2,01	2,09	4,3 %
Asker og Bærum	2,14	2,05	1,92	1,87	1,85	-1,1 %
Vestfold	2,16	2,17	2,10	2,05	2,11	2,8 %
Telemark	2,42	2,33	2,32	2,26	2,31	2,4 %
Agder	2,27	2,24	2,15	2,06	2,08	0,9 %
Rogaland	1,95	2,01	2,02	2,04	2,12	3,7 %
Haugaland Sunnhordland	1,72	1,73	1,69	1,69	1,78	4,9 %
Hordaland	2,11	2,10	2,01	2,01	2,08	3,7 %
Sogn og Fjordane	1,71	1,70	1,73	1,73	1,86	7,2 %
Sunnmøre	1,63	1,64	1,61	1,63	1,66	1,6 %
Nordmøre og Romsdal	1,79	1,76	1,73	1,69	1,72	2,1 %
Sør-Trøndelag	1,98	2,04	1,98	2,03	2,04	0,3 %
Nord-Trøndelag	3,57	3,53	3,30	3,29	3,31	0,5 %
Helgeland	2,47	2,58	2,59	2,48	2,45	-1,4 %
Salten	2,15	2,24	2,28	2,28	2,32	1,8 %
Midtre Hålogaland	2,26	2,33	2,38	2,27	2,28	0,3 %
Troms	2,42	2,49	2,52	2,45	2,42	-1,4 %
Vestfinnmark	2,88	2,95	2,99	3,01	3,06	1,7 %
Østfinnmark	5,09	5,11	5,01	5,35	5,97	11,5 %
SUM DISTRIKT	2,35	2,38	2,33	2,32	2,37	2,0 %
SUM INKL. SÆRORGAN	2,69	2,75	2,72	2,73	2,79	2,2 %

Kilde: Politidirektoratet og Statistisk sentralbyrå

Figur 5.1 Fremskrivning av antall politiårsverk per 1 000 innbyggere

Kilde: Politidirektoratet

I tabell 5.5 vises tilgang på nye studenter og forventet avgang i etaten.

Figur 5.1 viser at politiet vil nå målet om 2,0 politiansatte per 1 000 innbyggere i 2020.

5.4 Fremskrivning av kostnader knyttet til politioppbemanningen

Det er gjort en beregning av hva den planlagte oppbemanningen av antall politiårsverk til 2 per 1 000 innbygger isolert sett vil kunne koste for etaten. Oppbemanningen av politiansatte vil hovedsakelig skje ved at nyutdannende fra Politihøgskolen ansettes i etaten. Det er tatt utgangspunkt i lønnsutgifter, samt andre stillingsrelaterte utgifter for politi-ansatte med kort ansiennitet. I de stillingsrelaterte kostnadene er det tatt hensyn til kostnader til materiell, biler og reiser, kurs og seminarer.

- **Lønn.** Det er tatt utgangspunkt i gjennomsnittlig lønn for politibetjent 1 i alderen 20–30 år, hentet ut fra politiets lønns- og personalsystem (SAP). Lønnsutgiftene er anslått til i underkant av 547 000 kroner i 2013.

Tabell 5.5 Fremskrivning av nettotilgang av politiårsverk

	A	B	C=B/A*100	D=A-B	E	F	G=E+F	I=D-G
År Uteksaminering	Opptak PHS (år n-3)	Frafall v/ PHS 6%	Frafall v/PHS i % - basert på erfaring	Tilgjengelig fra PHS	Avgang Pensjon	Annen avgang i etaten	Sum avgang	Overskudd studenter PHS
2008	360	21	5,83	339	175	133	308	31
2009	360	15	4,17	345	170	62	232	113
2010	432	23	5,32	409	192	82	274	135
2011	432	26	6,02	406	232	129	361	45
2012	553	33	6	520	276	90	366	154
2013	720	43	6	677	228	87	315	362
2014	720	43	6	677	238	100	338	339
2015	720	43	6	677	230	100	330	347
2016	720	43	6	677	226	100	326	351
2017	720	43	6	677	227	100	327	350
2018	720	43	6	677	209	100	309	368
2019	720	43	6	677	198	100	298	379
2020	720	43	6	677	176	100	276	401

Kilde: Politidirektoratet

- **Materiell.** For å beregne materiellkostnadene knyttet til et politiårsverk er det tatt utgangspunkt i utstyrspakken som studenter ved Politihøgskolen får i tillegg til en «Grunnpakke for operative mannskaper». Disse pakkene inneholder alt av uniformer, våpen, verneutstyr og annet utstyr operative mannskaper behøver. Ut fra en vurdering av forventet levetid på bekledning og annet utstyr, er det beregnet en årlig kostnad på 12 700 kroner. I tillegg kommer utgifter til ammunisjon, kontorutstyr og diverse annet forbruksmateriell på anslagsvis 10 000 kroner per årsverk. Samlet gir dette en materiellkostnad på 22 700 kroner per årsverk for tjenestepersoner med våpengodkjenning.
- **Reiser, kurs og seminarer.** Det ble i 2013 brukt 212 mill. kroner på reiser, kurs og seminarer i politidistriktene.¹⁴ Fordelt på 12 026 årsverk i politidistriktene utgjør dette om lag 17 600 kroner per årsverk. Dette er brukt som en indikasjon på utgiftene til reiser, kurs og seminarer for en polititjenestemann.
- **Bil.** Det ble i 2013 brukt om lag 219 mill. kroner på innkjøp og drift av kjøretøy i politidistriktene. Fordelt på 7 771 politiårsverk blir dette om lag 28 200 kroner per politiårsverk. Ikke alle utgiftene til kjøretøy i politidistriktene er direkte knyttet til politiansatte. Det finnes også kjøretøy som blir benyttet av administrativt ansatte og jurister. Politidirektoratet mangler oversikt over hvor stor del av kostnadene dette dreier seg om, men det antas at denne andelen er så liten at det er en rimelig tilnærming å fordele kjøretøykostnadene på antall politiårsverk.

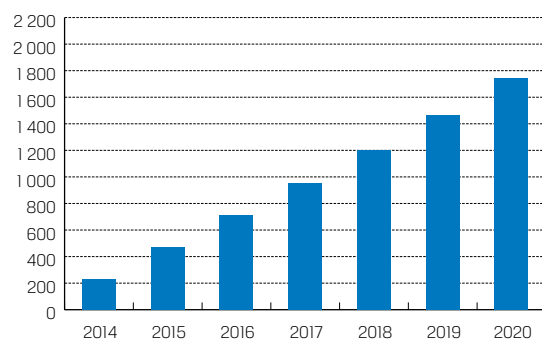
Med forutsetningene ovenfor kan de stillingsrelaterte kostnader for en nyutdannet politiansatt anslås til 686 500 kroner, se tabell 5.6.

Gitt anslaget for kostnaden av et politiårsverk i tabell 5.6, samt fremskrivning av nettotilgang av politiårsverk fra tabell 5.5, er det gjort en fremskrivning av kostnad ved oppbemanningen, se figur 5.2. Det er forutsatt konstant reallønn. Som det fremgår kan den årlige kostnaden anslås til i overkant av 200 mill. kroner i 2014 og økende til 1,7 mrd. kroner i 2020, målt i faste priser.

Tabell 5.6 Anslag på lønnskostnader inklusive stillingsrelaterte kostnader for politiansatte med kort ansiennitet. Målt i kroner. 2013

Materiell	22 700
Reiser, kurs og seminarer	17 600
Bil	28 200
Stillingsrelaterte kostnader	68 500
Lønn	546 800
Arbeidsgiveravgift (13,03 %)	71 200
Årsværskostnad	686 500

Figur 5.2 Årlig kostnad ved oppbemanning av politiårsverk. Tall i mill. kroner. Faste 2013-kroner

Kilde: Politidirektoratet

Det understrekes at dette er en isolert fremskrivning, gitt en rekke forutsetninger og hvor en holder andre forhold konstante. Andre utgifter som påvirkes av politioppbemanningen, som utgifter til eiendom, bygg og anlegg, administrasjon og fellestjenester, er ikke tatt med i beregningen. Etatens samlede kostnader ved oppbemanningen vil derfor være høyere enn anslaget presentert her. Det er heller ikke sett på behovet for sivile stillinger og jurister. En oppbemanning av politiansatte kan føre til at flere lovbrudd etterforskes og oppklares. Dette vil igjen føre til en større arbeidsmengde for juristene, og dermed kreve en oppbemanning også av jurister.

¹⁴ Det er korrigert for reiseutgifter for politiansatte som er beordret til utenlandsopphold. Dette utgjorde i underkant av 17 mill. kroner i 2013.

6 ANDRE DRIFTSUTGIFTER

I dette kapitlet gjennomgås utgiftene til lokalleie, ekstern støtte og bistand og maskiner, inventar og utstyr.

6.1 Lokalleie

Bygningers drift – lokalleie – slik det er definert i kontoplanen, omfatter kontiene husleie, energiutgifter, renovasjon og kommunale utgifter, renholdstjenester, fellesutgifter, renholdsartikler og vaktmester.¹⁵ Utgifter til lokalleie er den nest største utgiftsgruppen i politi- og lensmannsetaten, jf. figur 3.3. I 2013 gikk 1,2 mrd. kroner, eller 9 prosent av de totale driftsutgiftene i etaten, til lokalleie, se figur 6.1. I 2012 var denne andelen 10 prosent. Nedgangen i andelen fra 2012 til 2013 kan ha sammenheng med at det siden 2011 har blitt etablert et strengere regime for godkjenning av nye leieavtaler i etaten.

6.1.1 Utgifter til lokalleie i politidistriktene

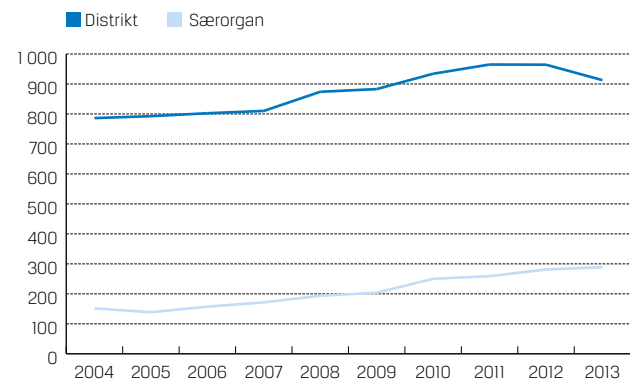
Det er store forskjeller mellom de enkelte politidistriktene når det gjelder hvor stor andel av de totale utgiftene som gikk til lokalleie i 2013, se figur 6.2. Asker og Bærum politidistrikt brukte i underkant av 14 prosent av utgiftene til lokalleie, mens Nordre Buskerud politidistrikt brukte i overkant av 7 prosent.¹⁶

Det varierer også i stor grad mellom politidistriktene hvor store utgifter man har til lokalleie per årsverk. Figur 6.3 viser at politidistriktene brukte fra i underkant av 60 000 kroner per årsverk til om lag 120 000 kroner per årsverk til lokalleie i 2013. Gjennomsnittet var om lag 76 000 kroner per årsverk. Store forskjeller mellom politidistriktene i leiekostnader per årsverk indikerer at dette kan være et område med potensiale for kostnadskutt og effektivisering. Politidirektoratet har opprettet en arbeidsgruppe som skal foreslå en strategi for EBA-området og se på hvordan man kan samle ansvaret for alle husleiesaker i *Politiets fellestjenester*.

6.1.2 Utgifter til lokalleie i særorganene

Alle særorgan har en nedgang i lokalleie som andel av driftsutgiftene sammenlignet med 2012. Totalt for særorgan var andelen 9 prosent i 2013, mot 10 prosent i 2012. Det er relativt store forskjeller mellom særorganene i hvor stor andel av driftsutgiftene som går til lokalleie og hva lokalleie utgjør per årsverk. Som det fremgår av tabell 6.1 har Utrykningspolitiet lavest kostnader til lokalleie per årsverk. Dette er en enhet hvor en betydelig del av aktiviteten skjer utenfor kontoret. Politihøgskolen har relativt høy andel lokalleie som andel av driftsutgifter som følge av arealbehov for undervisning av studenter. Grensekommisariatet har særlig høye utgifter til lokalleie, både som andel av driftsutgiftene og per årsverk. Det er få personer som jobber i kommissariatet og enheten disponerer flere lokasjoner, inklusive et kontrollbygg på grensen til Russland. Politiets data- og materielltjeneste har tilsynelatende relativt høy lokalleie per ansatt, men enheten bruker – og må dermed ha plass til – konsulenter i tillegg til egne ansatte.

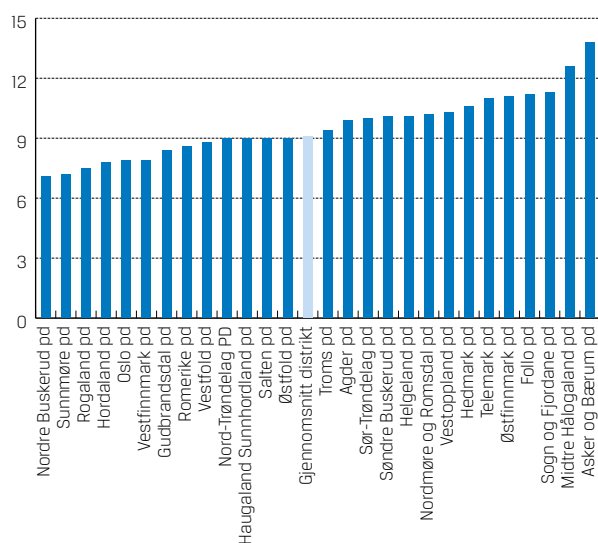
Figur 6.1 Utgifter til lokalleie i distrikter og særorgan.* Tall i mill. kr. Målt i 2013-kroner

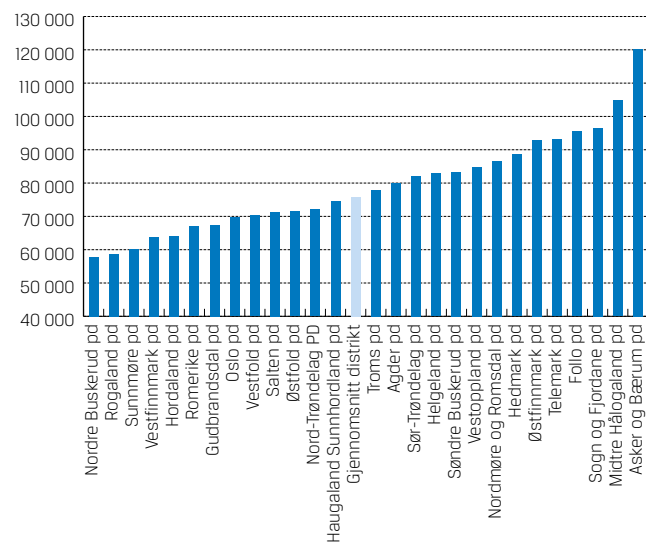
* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan
Kilde: Politidirektoratet

- 15 Vedlikehold av bygg og anlegg er definert som en egen utgiftsgruppe i kontoplanen. Utgiftene innenfor denne utgiftsgruppen var i 2013 på 83 mill. kroner. Disse kommer i tillegg til de regnskapsførte utgiftene til lokalleie.
- 16 Hvor mye lokalleie man betaler avhenger i hovedsak av tre faktorer; antall lokasjoner, antall kvadratmeter per lokasjon og pris per kvadratmeter. Det foreligger ikke per utgangen av 2013 en oppdatert oversikt over pris per kvadratmeter eller antall kvadratmeter per lokasjon.

Figur 6.2 Utgifter til lokalleie som andel av driftsutgifter i prosent. 2013

Kilde: Politidirektoratet

Figur 6.3 Utgifter til lokalleie per årsverk. 2013. Tall i kroner

Kilde: Politidirektoratet

Tabell 6.1 Andel av driftsutgifter til lokalleie og lokalleie per årsverk. 2013

	Andel av driftsutgiftene i prosent	Lokalleie per årsverk
Utrykningspolitiet	1,4	29 505
Politidirektoratet	4,2	95 298
Politiets utlendingsenhet	4,9	37 409
Politiets data- og materielltjeneste	5,6	172 613
Nasjonalt ID-senter	6,3	64 480
Totalt særorgan	9,1	134 766
Kripas	10,6	117 355
Økokrim	11,1	123 154
Namsfogden i Oslo	16,4	113 276
Politi høgskolen	19,0	273 569
Grensekommisariatet	27,6	331 712

Kilde: Politidirektoratet

6.2 Ekstern støtte og bistand

Ekstern støtte og bistand er en utgiftsgruppe som inneholder kjøp av tjenester fra private firmaer, selvstendig næringsdrivende og andre offentlige etater.¹⁷ Dette gjelder konsulent-tjenester, leie av tjenestemenn og kjøp av politibistand, lege-, tolke-, advokat- og revisortjenester og andre sakkyndige.¹⁸

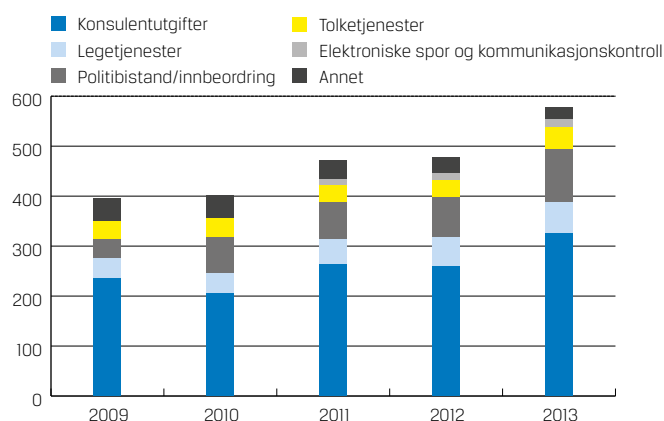
Utgiftene til ekstern støtte og bistand har vokst de seneste årene. I 2013 utgjorde utgiftene til ekstern støtte og bistand i etaten 578 mill. kroner. Figur 6.4 viser utviklingen i de største undergruppene fra 2009 til 2013. Som det fremgår er den største økningen innenfor konsulentutgifter. Utgiftene til politibistand/innbeordring har også vist en klar økning i perioden.

I tabell 6.2 vises hvordan utgiftene fordeles mellom særorgan og politidistrikt i 2013. Lege- og tolketjenester er de største utgiftspostene for politidistrikt. Legetjenester består av obduksjoner, promilletester, rettsmedisinske undersøkelser og diverse andre analyser.

17 Denne utgiftsgruppen ble i tidligere ressursanalyser omtalt som Konsulenttjenester, men er nå gitt et navn som i større grad reflekterer det faktiske innholdet i tjenestene.

18 Oversikten fanger ikke opp alle utgifter til tolk i etaten ettersom tolketjenestene belastes 2 steder, avhengig av om tjenesten utbetales via lønssystemet eller som en ordinær leverandørfaktura. På linje med praksis i tidligere ressursanalyser er utgiftene som er belastet lønssystemet inkludert i utgiftsgruppe "1 – Stillinger", og dermed ikke inkludert i utgiftsgruppen som er beskrevet her.

Figur 6.4 Utgifter til ekstern støtte og bistand i politi- og lensmannsetaten. Tall i mill. kroner

*Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan
Kilde: Politidirektoratet

Tabell 6.2 Utgifter til ekstern støtte og bistand fordelt på undergrupper og mellom politidistrikt og særorgan. Nominelle tall. 2013

	Politidistrikt	Særorgan	Sum
Konsulenttjenester	42,6	282,1	324,7
Legetjenester	60,8	1,9	62,7
Politibistand/innbeordring	13,2	92,3	105,5
Tolketjenester inkl oversettelse	43,8	2,5	46,3
Elektroniske spor og kommunikasjonskontroll	14,4	0,2	14,6
Sakkyndige	8,7	1,3	10,0
Annet	9,0	5,0	14,0
Totalsum	192,5	385,4	577,9

* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan
Kilde: Politidirektoratet

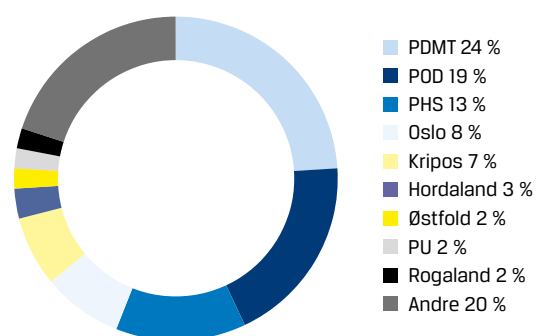
For særorgan er det konsulenttjenester som er den største utgiften. Konsulenttjenester sto for i overkant av 70 prosent av de samlede utgiftene til ekstern støtte og bistand i særorgan. Politidirektoratet gjennomfører for tiden store utviklingsprogrammer som skal understøtte oppgaveløsningen i etaten. Endrings- og Merverdiprogrammet sto for en betydelig andel av konsulentbruken. Disse programmene hadde alene konsulentutgifter på i underkant av 61 mill. kroner i 2013. Også Politiets data- og materielltjeneste hadde betydelige utgifter til konsulenter i forbindelse med utvikling og forvaltning av IKT-tjenester.

Utgifter til politibistand/innbeordring utgjorde den nest største utgiften i særorganene. Politihøgskolen står for om lag 2/3 deler av utgiftene innenfor politibistand/innbeordring. Det skyldes at Politihøgskolen benytter instruktører fra etaten til kurs og opplæring og disse utgiftene belastes denne utgiftsgruppen i regnskapet.

Figur 6.5 viser de enhetene som hadde størst utgifter til ekstern støtte og bistand i 2013. Som det fremgår er det betydelige forskjeller både mellom det enkelte særorgan og mellom politidistrikt når det gjelder hvor store utgifter de har knyttet til disse tjenestene. Politiets data- og materielltjeneste, Politidirektoratet og Politihøgskolen står for over halvparten av de samlede utgiftene.

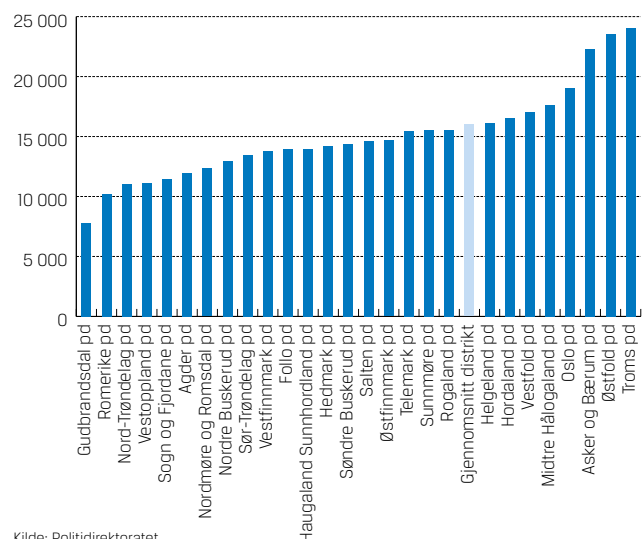
Som det fremgår av figur 6.6 var det forskjell mellom politidistriktene når det gjelder utgifter til ekstern støtte og bistand per årsverk i 2013. I gjennomsnitt ble det brukt 16 000 kroner per årsverk. Variasjonen forklares i stor grad av ulik bruk av lege- og tolketjenester i politidistriktene.

Figur 6.5 Enheters andel av de totale utgiftene til ekstern støtte og bistand. I prosent. 2013

Kilde: Politidirektoratet

Figur 6.6 Utgifter til ekstern støtte og bistand per årsverk. Nominelle tall. 2013

Kilde: Politidirektoratet

6.3 Maskiner, inventar og utstyr

Utgiftene til maskiner, inventar og utstyr består av utgifter innenfor to utgiftsgrupper: innkjøp av maskiner, inventar og utstyr og vedlikehold og drift av maskiner.

6.3.1 Innkjøp av maskiner, inventar og utstyr

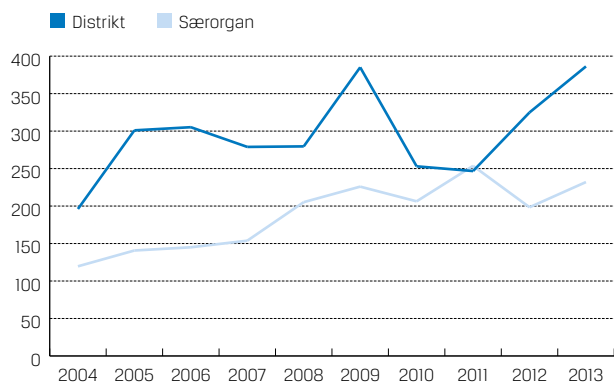
Innkjøp av maskiner, inventar og utstyr inkluderer både biler, kontorinventar, teknisk utstyr, datautstyr og diverse annet utstyr. Samlet ble det brukt 618 mill. kroner til innkjøp i 2013, henholdsvis 386 mill. kroner i politidistriktene og 232 mill. kroner i særorganene. Figur 6.7 viser at både særorgan og distrikter har hatt en betydelig vekst i innkjøpsutgifter fra 2004 til 2013, men at det særlig for politidistriktene har variert fra år til år. Ofte vil det påløpe

betydelige kostnader til innkjøp i forbindelse med innflytting i nye lokaler.

6.3.2 Vedlikehold og drift av maskiner

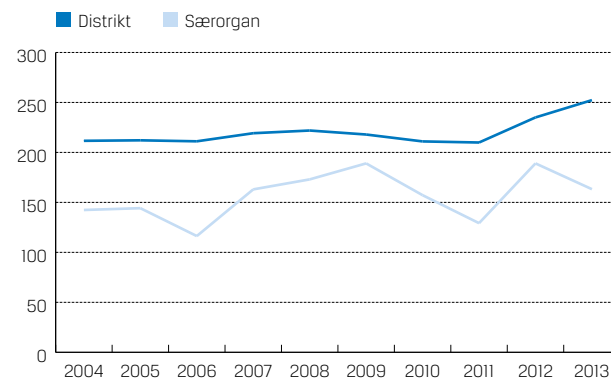
Vedlikehold og drift av maskiner inkluderer både vedlikehold og drift av biler og andre transportmidler, datautstyr, teknisk utstyr og annet materiell. Samlet brukte etaten 415 mill. kroner til slike formål i 2013, på linje med summen året før. Figur 6.8 viser utviklingen i vedlikeholdsutgifter fra 2004 til 2013. For politidistriktene har de reelle utgiftene ligget stabilt frem til 2011, og med en økning i 2012 og 2013. Særorganenes vedlikeholdsutgifter har variert noe mer.

Figur 6.7 Utgifter til innkjøp av maskiner, inventar og utstyr i distrikter og særorgan*. Tall i mill. kroner. Faste 2013-kroner

* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan
Kilde: Politidirektoratet

Figur 6.8 Utgifter til vedlikehold av maskiner i distrikter og særorgan*. Tall i mill. kroner. Faste 2013-kroner

* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan
Kilde: Politidirektoratet

7 REFERANSER

Politidirektoratet (2008). *Politiet mot 2020. Bemannings- og kompetansebehov i politiet.*

Politidirektoratet (2012). *Ressursanalyse 2011. Utgifter og bemanning i politi- og lensmannsetaten.*

Politidirektoratet (2013). *Ressursanalyse 2012. Utgifter og bemanning i politi- og lensmannsetaten.*

Politidirektoratet (2014A). *Disponeringskriv for politi- og lensmannsetaten 2014.*

Politidirektoratet (2014B). *Tilsyn med Politiets utlendingsenhet.* Tilsynsrapport.

Prop. 1 S (2012–2013). Justis- og beredskapsdepartementet.

Prop. 1 S (2013–2014). Justis- og beredskapsdepartementet.

8 VEDLEGG

8.1 Datakilder og databearbeiding

Regnskapstall for alle enheter over hele perioden er innhentet fra etatens økonomisystem. Grunnlaget for kontoføringen i de enkelte distrikt og særorgan er kontoplan for politi- og lensmannsetaten. Etaten fører regnskap etter kontantprinsippet.

Regnskapskontiene er gruppert i 13 ulike utgiftsgrupper ut fra kontoplanen:

- 1 – Stillinger
- 2 – Bygningers drift, lokalleie
- 3 – Maskiner, inventar og utstyr – innkjøp
- 4 – Kontortjenester
- 5 – Reiser og kurs m.m.
- 6 – Ekstern støtte og bistand
- 7 – Forbruksmateriell
- 8 – Diverse drift
- 9 – Vedlikehold og drift av maskiner
- 10 – Vedlikehold av bygg og anlegg
- 11 – Spesielle driftsutgifter
- 12 – Andre poster under 440
- 13 – Andre kapitler

De utgifter som er ført på kapittel 440, 441, 442 eller 448 er plassert i gruppe 1–12. Der distrikter/særorgan har regnskapsført utgifter på andre kapitler etter belastningsfullmakt, er disse plassert i utgiftsgruppe 13. Hvor store beløp det dreier seg om totalt fremgår av rapporten.

Utgiftsgruppe 11 inneholder spesielle driftsutgifter tilknyttet asylsaker og andre utlendingssaker. Utgiftene på denne posten er i all hovedsak ført av Politiets utlendingsenhet.

I utgiftsgruppe 12 inngår regnskapsførte utgifter på kapittel 440 som ikke er driftsutgifter (utgiftsgruppe 1–10) og spesielle driftsutgifter (utgiftsgruppe 11). Når det gjelder utgifter hvor andre har belastningsfullmakt hos Politidirektoratet, er også disse plassert i utgiftsgruppe 12.

Analysen omfatter driftsutgiftene i politi- og lensmannsetaten, fordelt på utgiftsgruppene 1–10. Hva som inngår i de enkelte utgiftsgruppene, er nærmere spesifisert i de delkapitlene som omhandler de enkelte gruppene.

Nærmere opplysninger om lønnsutgifter er hentet fra politiets lønns- og personalsystem (SAP). Tall for utgifter til overtid er basert på utbetalt overtid og ikke opptjent overtid.

Tall for antall årsverk er beregnet på grunnlag av lønnsinformasjon fra SAP. Alle distrikter og særorgan benyttet SAP fra mai 2008. Årsverkstallene inkluderer antall lønnede årsverk, men ekskluderer ansatte i fødselspermisjon, timelønnede, ansatte på pensjonistvilkår og innleide eksterne. For å fange opp variasjoner gjennom året, er det foretatt et uttrekk av alle lønnede ansatte den siste datoen i hver måned. Med utgangspunkt i de ansattes stillingsandel og tilstedeværelsesgrad innenfor ulike typer ulønnede permisjoner og eventuell uføregrad, er det beregnet antall lønnede månedsverk. Gjennomsnittet av antall lønnede månedsverk for et år er benyttet til å beregne antall årsverk per år.

8.2 Feilkilder

Politiets utlendingsenhet har regnskapsført en del av sine utgifter som spesielle driftsutgifter (post 21). Disse utgiftene er ikke med i tallgrunnlaget og beregningene som presenteres i rapporten.

Fra 1.1.2010 ble det en endring i rutiner for avlønning av beordrede¹⁹ til Utrykningspolitiet. Det er nå distriktet hvor den enkelte er ansatt som utbetaler lønnen til de som jobber i Utrykningspolitiet. Distriktet får kompensert disse midlene gjennom budsjettrammen (fast lønn) og

korreksjoner i løpet av året (variabellønn). Dette medfører at stillingsutgiftene i Utrykningspolitiet har blitt redusert fra 2010, selv om antallet årsverk har økt. Samme avlønningrutine gjelder også for beordrede til Reinpolitiet (Vestfinnmark politidistrikt).

Ansatte som lønnes av etaten, men som er i utenlandstjeneste, vil være inkludert i beregningen av årsverk. De som er i utenlandstjeneste vil i all hovedsak ha stillingskode som internasjonal rådgiver, som er en sivil stillingskode. Lønnsutgiftene i forbindelse med utenlandstjeneste refunderes fra Utenriksdepartementet.

Ved permisjon fra en stilling i etaten for å jobbe et annet sted i etaten, vil man være lønnet og dermed telles der man faktisk jobber. Dersom man er beordret til å jobbe et annet sted i etaten enn der man opprinnelig er ansatt, vil man lønnes fra og dermed telles som årsverk der man opprinnelig er ansatt. Enhet for registrerte utgifter og årsverk er dermed sammenfallende. På grunn av utenlandstjeneste og beordringer kan noen politidistrikt være registrert med flere lønnede årsverk enn det de faktisk har tilgjengelig i distriktet.

¹⁹ Etter § 21 i Politiloven kan embets- og tjenestemenn i politi- og lensmannsetaten beordres til midlertidig å gjøre tjeneste i annet distrikt, i et av politiets særorganer, i departementet, i Politidirektoratet eller til å tjenestegjøre uten hensyn til distriktsgrenser, samt å gjennomgå kurs ved Politi- og tjenestemenn i Politidirektoratet beordres til midlertidig tjeneste i et politidistrikt, i et særorgan eller i departementet.

Politidirektoratet

April 2014

Trykk: Erik Tanche Nilsen AS

Layout: Fete typer

Foto omslag: Politiet

Opplag: 1000

POD-publikasjon nr. 2014/07

ISBN 978-82-8256-051-1

